

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Naše stališče. — „Zavezniki“ v Benetkah. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Izjava. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Naše stališče.

Pri XIV. glavni skupščini „Zaveze“ dne 15. avgusta t. l. v Trstu govoril učitelj E. Gangl.

Slavni zbor! Ker je združeno v „Zavezi“, ki se je zbrala danes k svojemu XIV. glavnemu zborovanju, tisto avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo, ki je zavedno ter zaradi tega seveda naprednega mišljenja, sem preverjen, da pozna tako svoje pravice in svoje dolžnosti, kakor mu tudi ni neznano stališče, ki ga zavzema nasproti drugim stanovom v moralnem in materialnem oziru in ki ga zavzema nasproti svojemu narodu, iz katerega je zraslo in med katerim deluje in pušča svojega telesa in duha najboljše moči. In ker tvorite moje poslušalstvo zgolj tisti člani našega lepega stanu, ki se ne strašite in ne bojite, prištevati se naprednim našim vrstam, ki priznavate vedno in povsod, da se zavedate, kaj ste in čemu ste, se mi zde vam nasproti moja izvajanja nepotrebna. Odkar ni učiteljstvo samo služabništvo, odkar se je z lastno močjo in s skromno podporo prijaznejših mu elementov dvignilo — rekel bi — iz pasivnosti v aktivnost, odtlej se pač z vso opravičenostjo širi med nami zavest, da se poznamo, t. j., da niti ne precenjamo, niti ne podcenjamo svojih zmožnosti in moči. Zato pa tudi vemo, kaj smo in čemu smo, kaj smemo in česa ne smemo — vemo,

da nekaj vzmoremo in veljamo, da nismo samo zato, da bi trpeli, nego da smo tudi zato, da kaj uživamo!

Zdi se mi pa potrebno, da ob tej priliki in na tem mestu prav na kratko izpregovorim glasno besedo vsem tistim — pa bodisi, da so nad nami ali pod nami — vsem tistim, ki prihajajo z nami v dotiko, ki imajo mnogo lepih nauk, a malo sreča in malo dejanske ljubezni za nas! O, ti nauki in ta čudovita ljubezen! O obojem sem se že jaz sam prepričal in danes se mi ponuja ugodna prilika, da dokažem svojo trditev vsaj z enim primerom. Ko je leta 1899. koncem oktobra in začetkom novembra zborovalo vse avstrijsko učiteljstvo na Dunaju, je odposlalo vodstvo naše „Zaveze“ mene tjakaj, da fungiram pri tem zborovanju kot zastopnik slovenskega učiteljstva. Ko je minilo zborovanje, sem imel čast, da sem govoril s slovenskim državnim poslancem, ki je bil še takrat vplivna oseba med našimi parlamentarci. Ker sem imel nalogo, da mu razložim želje slovenskega učiteljstva, sem to nalogo tudi zvesto izpolnil. Dobil sem za odgovor sicer zagotovilo naklonjenosti, a prejel sem tudi zlata vreden nauk na pot: „Bodite krotki in ponižni!“ Besede, izpričuječe naklonjenosti niso sicer nikdar meso postale, pa tudi jaz sem se vrnil z Dunaja tak, kakršnega so me poslali tja, a ne kot oznanjevalec krotkosti in ponižnosti, zakaj drugače bi izključil samega sebe iz vrst naprednega slov. učiteljstva!

„Zavezniki“ v Benetkah.

Spisal Fr. Luznar.

(Dalje.)

Domači boji so bili vzrok, da se je ustanovil zloglasen svet desetorice (1310), ki je samooblastno in kruto vladal ter sodil vsakega brez razlike stanu in časti. Dotedaj so dosegle Benetke vrhunec svoje moči. Polagoma je pričelo iti nazdol. Ko je odkril Krištof Kolumb Ameriko in so Portugizi našli pot okoli Afrike v Indijo, se trgovci niso več oglašali v sredozemskem morju, ampak jadrani so po atlantiškem v Ameriko ali Azijo, pustivši ob strani Benetke, ki so bile poprej središče trgovine. Propad je bil neizogiben! Zadnji dože Ludovico Manin se je odpovedal prostovoljno svoji časti, prepustivši Benetke Francozom (1497). Kmalu na to so prišle pod avstrijsko oblast, potem zopet pod francosko. Leta 1814 dobi jih Avstrija nazaj. Leta 1848 nastane upor pod diktaturo advokata Daniela Manina. Sanjal je že lepe sanje o bodoči

slavi in mogočnosti republike ter si deval v duhu zlato doževo kapo na glavo. No, pa ni šlo! Slavni Radecky je oblegal Benetke petnajst mesecev ter jih slednjič vzel s silo. L. 1866 odstopila jih je Avstrija Italiji in še istega leta 7. novembra vsprejeli so Benečani z veliko navdušenostjo in s sijajem laškega kralja Viktorja Emanuela kot svojega novega vladarja.

Bila je ura dvanajst, ko sem stopil na beneška tla. Želodec se je oglasil ter neizprosno zahteval svoj delež. Ni čuda! Nad šest ur se je neprestano gugal v vednem strahu, da mu odpovedo zdajnzdaj moči. V najbližjem hotelu sem si privezal dušo, potem pa je bilo treba poiskati prenočišča. To ni šlo tako gladko, kajti bližnji hoteli so bili vsi oddani. Precej časa sva stikala s prijateljem po ozkih in zaduhlih ulicah, predno sva dobila v privatni hiši neke Hrvatice prenočišče. Ko je bilo vse oskrbljeno, pa hajd v biser benečanski — cerkev sv. Marka. Že zunajščina te mogočne katedrale napravi na gledalca vsled mnogobrojnih kipov, človeških glav, živalskih okraskov, stolpičev itd. prav ugoden vtisk. V svoji celoti spominja nas orientalskega razkošja, polna zlata,

Krotkost in ponižnost bi nam izkopali grob, kamor bi legli s pekočim kesanjem: „Dana so nam bila v zakonu utemeljena sredstva, da se oprostimo iz verig in dvignemo do uglednosti, a mi smo kot svetopisemski junak zakopali te talente in sedaj legamo v grob, ko še nismo začeli živeti!“

A obojega nam je treba: prvič, da se oprostimo verig in drugič, da se dvignemo do uglednosti. Verige značijo sužnost, uklenjeno moč in voljo. V sužnosti se ne razvijajo značaji.

§ 1. zakona z dne 14. maja 1869. l., drž. zak. št. 62, pa določa namen ljudske šole tako-le: „Ljudski šoli je naloga, otroke npravno-pobožno vzgajati, razvijati jim duševne moči, oskrbovati jih s potrebnimi znanostmi in zvedenostmi v nadaljno izobraževanje za življenje in dajati jim pravo podstavo, da bodo enkrat vrli ljudje in državljani.“ — Ako hočemo koga napraviti za vrlega človeka in državljana, mu moramo pred vsem vzgojiti značaj, ki mu ka. pravi pot in ki napravi človeka močnega in krepkega, da ne omaga v življenskem boju. Kdor se pa zaslužni drugim in jim proda svojo voljo, je jasno, da je vrgel od sebe tudi svoj značaj, a če je brez značaja, je logična posledica tega, da tudi ne more vzgajati značajev, torej ne vrlih ljudi in državljanov, da dalje — če je tak človek učitelj — ne umeva namena ljudske šole ali se ne strinja z njim, da torej ni pravi učitelj, temveč učitelj samo zaradi tega, ker prejema plačo. In dasi je naša plača piškava, je vendar za take poštenjake še vedno predobra. Pritrdili mi boste, da je vse to popolnoma jasno in logično!

Resnično je nadalje, da tisti, ki se brezpogojno klanja komurkoli, zlasti pa onemu, ki je že v principu nasprotnik stanu ali korporacije, katerih član je, nikakor in nikoli ne skrbi za svoj ugled, nego mu škoduje in ga izpodkopava. In nemara ni kmalu komu treba toliko ugleda, kakor ga je treba šoli in učiteljstvu. Kjer uživata šola in učiteljstvo ugled, tam je njih delovanju zagotovljen uspeh. A komur ni do ugleda, temu ni tudi do uspeha — tak je torej nepotreben! Ker pa smo ob vstopu v službo prisegli, da se bomo ravnali po zakonih, je gotovo — če nismo smatrali prisege zgolj za formalnost — da smo priznali pomen tako §-a 1. omenjenega zakona, kakor vseh drugih paragrafov, torej tudi § 54., kjer beremo med drugim tudi to: „ . . . ali kadar se

zunaj šole vede tako, da to krati ugled učiteljskega stanu ali izdatnost delovanja njegovega kot odgojitelja in učitelja, uporabiti je disciplinarna sredstva . . .“ § 54. nam torej kar naravnost ukazuje, da moramo čuvati svoj ugled in izdatnost svojega delovanja koncentrovati v vzgoji in poučevanju. In nihče, kdor je pravičen, nemore očitati naprednemu učiteljstvu, da se ne bojuje vedno in povsod za svoj ugled! Nihče, kdor je kdaj prisostvoval zborovanjem naše „Zaveze“ ali okrajnih učiteljskih društev, ali le čital poročila o njih, ne more reči, da se napredno učiteljstvo ne zaveda svoje naloge, da ni njega žilava in vztrajna delavnost osredotočena v hrepenenju, da bi se dvignil ugled šole in učiteljstva na tisto mesto, ki ga zasluži, na tisto mesto, s katerega bi se v vsi čudotvorni blagodejnosti razlivali žarki vede in omike daleč tja po šumnih mestih in tihih vaseh, tja vsepovsod po naši predragi domovini!

Na podstavi ravnokar citiranih paragrafov in v varstvu člena 13. državnih osnovnih zakonov z dne 21. grudna 1867, ki pravi, da ima vsakdo pravico, z besedo, pisavo, tiskom ali podobami svoje mnenje v zakonitih mejah svobodno izražati, se je dvignilo ne samo naše, nego vse napredno avstrijsko učiteljstvo na stališče, na katerem stoji danes neomajano in neizprosno, boreče se za svoj ugled, boreče se za svoje pravice, boreče se in vse svoje sile žrtvujoč za povzdigo ljudskega šolstva, od katerega naj uživajo vsi državljani v enaki meri njega neprecenljive dobrote! Napredno učiteljstvo stoji na svojem stališču kot neupogljiv vojščak, ki se bojuje za dom in njega blaginjo. Z uma svetlimi meči smo stopili na bojno polje, a naše stališče ni samo bojovito, naše stališče je obenem demokratično, ker hočemo — kakor sem dejal — da bodi vsak deležen vzgoje in omike!

In to je eden izmed tistih prepadov, ki nas loči od klerikaleev: Mi hočemo luči in svobode. In to je naše stališče. Oni hočejo temo in vlado. In to je njihovo stališče.

Dovolite mi, gospoda moja, da izrečem precej ob tej priliki svoje začudenje, kako je vendar mogoče, da uide

marmorja in mozaika. To je večstoletno delo žilavega in energičnega ljudstva. Dolga je nad 76, široka pa 52 metrov. Pred cerkvijo stoje trije visoki drogi iz cipresnega lesa, na katerih so nekdanj vihrale zastave republik podložnih kraljestev: Cipra, Krete in Moreje. Nad cerkvenimi vrati so štirje bronasti, nekdanj pozlačeni konji. Pravijo, da so umotvor nekega grškega umetnika, namenjeni za Neronov slavolok. Konstantin Veliki jih je poslal v Bizanc. Ko so dobili Benečani pod Enricom Dandolo Carigrad v svojo pest, odvedli so konje v Benetke. Leta 1797. se je polastil Napoleon Benetk in peleg drugih nmotvorov tudi konj. Tu so jim do dobrega ustrojili kožo, to se pravi: slekli jim zlato ter pustili bronasto. Leta 1815. jih dobe po prizadevanju avstrijskega cesarja Franca I. zopet nazaj.

Tajinstveni polumrak objame človeka, ko stopi v cerkev. Vsakdo kar ostrmi, ko zagleda široke oboke in oproge, ki se v drznih, visokih lokih spenjajo v višine. Velikanski stebri drže visoke loke in čez nje se vpenja pet ogromnih kupol. Stene pa krase dragoceni mozaiki, reliefi, blesteče starinske

slike, marmornati stebri in sarkofagi. Na oltarjih in stenah je zlata, srebra, brona in marmorja na milijone.

Poleg katedrale stoji palača dožev, ena najznamenitejših italijanskih palač, zidana v gotiškem slogu. Usoda doževe palače je precej slična cerkvi sv. Marka. Nekako v istem času sta se začeli staviti. Večkrat sta pogoreli, pa bili vselej še lepše obnovljeni. Notranjščina te kolosalne stavbe je določena dandanes galeriji slik in kipov, muzeju in Markovi biblioteki (Biblioteca Marciana), ki šteje nad 350.000 tiskanih del ter 10.000 rokopisov. Vsa slavna dela, katera so izvršili nekdanj Benečani, naslikana so tu po stenah. Globoko pod palačo, da se niso slišali vzdih ubogih jetnikov, so takozvani Pozzi, ječe za veleizdajice in državne zločince. Male celice, v katerih se človek niti stegniti ne more, imajo nizka vrata, vrhuteh pa malo odprtino, skozi katero so dajali jetnikom slabega kruha in smrdeče vode.

Na palačo so prizidane ječe za navadne zločince (Prigioni), zloglasne radi svinčene strehe, pod katero so ubogi zločinci vsled silne vročine kar noreli. Obe stavbi veže krasni

učitelj v krog tistih, kjer vlada načelo, da je šola prokletstvo za narod! Ta krog je — da ostanem pri citatih žalostnega spomina — za vsakega, kdor ima količjak stanovske zavednosti in stanovskega ponosa, v resnici — fremdes Gebiet! Človek je sicer v teh klerikalnih časih v veliki nevarnosti, da mu kdo izmed tistih, ki so navajeni absolutno vladati, ne zapreti z discipliniranjem, vendar se usojam ponižno pripomniti, da je tisto uhajanje in tisto proklinjanje vredno našega pomilovanja in zaničevanja.

Sicer pa ne more nihče zahtevati od nas, da bi ravnodušno stali nasproti željam in dejanjem svojih sovražnikov, ki so obenem neprijatelji ljudskega šolstva. Tako bi slabo branili svoj ugled in slabo kazali svojo zavednost. Prizadevanja naših nasprotnikov so kakor hudournik, ki razdira plodno zemljo, ki uničuje to, kar so delavne roke s trudom dobrega ustvarile. Kam bi, prosim vas, prišla vzgoja naše mladine, ako bi obveljal predlog klerikalnih kranjskih poslancev, s katerim so svoje dni zahtevali, naj se uvede po naših šolah zgolj poldnevni pouk? Mi s svojega stališča zahtevamo več šol, da, čim največ šol! V vsakem količjak večjem kraju bi morala stati šola, potem bi se dvignilo duševno bogastvo našega naroda na visoko stopnjo. Pred leti pa mi je zatrjeval neki klerikalni odličnjak, da bi bilo treba število naših šol skrčiti, češ, da bi se le tako dalo izboljšati naše gmotno stanje! A jaz sem prepričan in vem, da ste z menoj vi vsi tega prepričanja, da bi skrčenje števila naših šol ne prineslo učiteljstvu zaželenega izboljšanja njegovih gmotnih razmer, temveč da bi imeli od tega dobiček samo naši in narodove izobrazbe sovražniki.

Kadar čujem zatrjevati klerikalca, da je za izboljšanje našega gmotnega stanja, pa naj živi ta klerikalec na Kranjskem, Štajerskem, Goriškem, Primorskem ali v Istri, verjamem njegovim besedam toliko, kolikor bi verjel n. pr. kramarju, ki je baš razložil svoje blago po šotoru, pa se milo ozira proti nebu, kliče: „O, ko bi zdajle začelo prav močno deževati.“ — Letos so imeli posebno kranjski klerikalni poslanci lepo priliko, da bi nam pokazali svojo veliko ljubezen. A kako so nam pokazali svojo veliko ljubezen, to je nam vsem predobro znano. Med mnogimi prošnjami, ki bi jih moral rešiti v letošnjem zasedanju kranjski deželni zbor, je bila tudi prošnja za izboljšanje gmotnega stanja kranjskega učiteljstva. In ravno ta prošnja je bila eden izmed

obločni mostič, imenovan most vzdihov (Ponte dei Sospiri). Dva hodnika ima, enega za navadne, drugega za politične zločince. Tisti revež, ki je bil pripeljan iz Prigione pred svet desetorice, je bil izgubljen za ta svet. Izdihnil je na silovit način v kamenitih kletih Pozzi-a.

Ob doževi palači se pričinja največji trg ob morju, kar jih premorejo Benetke, to je slovansko obrežje (Riva degli Schiavoni) s spomenikom kralja Viktorja Emanuela. Tu so bili nekdanj nastanjeni slovanski bataljoni, hrabri Slovenci in Hrvatje, katere so najemali Benečani, vsled bogastva pomehkuženi, da so se bojevali in prelivali kri za njihovo čast in slavo.

Že se je večerilo, ko sem prišel na najlepši trg Benetk — ljudje, ki so že obhodili mnogo sveta, trde, da je najlepši trg na svetu — Markov trg. Ogromen prostor, podolgast četrkotnik z lepimi sivimi in belimi kamenitimi ploščami tlakovan, kakor pri nas le v najlepših cerkvah. Na vseh straneh ga oklepajo prekrasne palače. Na vshodu fantastična Markova cerkev, ki žari v zlatu in marmorju od poljubov

glavnih vzrokov, da so razgnali klerikaci deželni zbor, češ, tako se najlažje in najizdatnejše maščujemo nad liberalnimi učitelji, ker so pri zadnjih deželnozborskih in državnozborskih volitvah tako vztrajno agitirali za kandidate napredne stranke.

Naš odlični tovariš Jaklič bi sicer, da je slučajno med nami, odločno tajil, a jaz bi mu v tem veselem slučaju precej pokazal 14. številko „Domoljubovo“ z dne 17. julija t. l., kjer stoji črno na belem ta-le srčna izpoved klerikalne poštenosti: . . . Sicer pa je res, da se sedaj ne morejo skleniti nove doklade na davke. To bodo kmetje menda deželnim poslancem še najlažje odpustili, ako nekaj časov novih davkov ne bo. Učitelji zahtevajo zvišanje plač in to bi se zgodilo skoro gotovo letos, vsled česar bi bilo seveda treba kmetom zopet malo bolj pritisniti na mošnjiček. Zato se pa posebno liberalni učitelji strašno togote, da so spravilil klerikalci z obstrukcijo celo deželo v tako velikansko škodo.

Da, resnično je: Liberalni učitelji se togotimo zaradi tega, ker se sčuje s takim pisarjenjem naše ljudstvo proti nam in proti šoli, češ, največ davkov mora kmet plačevati samo zato, da sitimo nikdar site učitelje in da vzdržujemo nepotrebne šole. Na ta način nam vzgaja klerikalizem med preprostimi in nerazsodnim ljudstvom hude sovražnike, nam s tem ruši ugled in otežuje naše, že itak težko in naporno delovanje. Klerikalci nam hočejo ugrabiti avtoriteto, ki smo si jo — v olajšanje svojega delovanja in v prid narodovi izobrazbi — priborili z velikim naporom. Mislijo si: če pade učiteljeva avtoriteta, je vzeta ljudstvu vera v vrednost in potrebo šolstva. Navedel bi lahko obilo primerov, ki nam kažejo, s kakimi sredstvi, ki so vse prej nego poštena, rujejo klerikalci proti naprednemu učiteljstvu. Naj zadostujeta samo dva! Odkar so vrgli kaplani v neko vas na Belokranjskem seme klerikalizma, je tamošnji vrli, zgledni in delavni učitelj siromak, ki živi kot puščavnik v lepi svoji vasi. Delo mu je tovariš. Njegove dlani so polne žuljev, a njegovo trtje je krasno in bogato: vzor naj bi bilo klerikalnim sosedom. Kadar se vrača zvečer truden iz vinograda domov, ga sicer žali, da ga celo od zagrizenih staršev otrovani otrok ne pozdravlja dostojno, kakor ga je učil v šoli.

pravkar zahajajočih solčnih žarkov, na jugu in severu trinadstropne prokuracije, katere veže na zahodu Nuova Ala — same razkošne stavbe. Le na vshodni strani poleg kraljeve palače moti oko velik z deskami ograjen prostor z ogromnim kupom zdrobljenega kamenja in opeke — razvalina Campanila.

Od vseh strani se gnete in drvi množica elegantnega občinstva. Kar zažare električne žarnice in obločnice, iz srede trga pa zadone bujni akordi znamenitega italijanskega komponista, katere proizvaja mojstrsko izvežbana mestna godba. Krasna godba, mogočne palače ob električnem svitu, elegantno občinstvo, nad vsem pa silen nebeški obok posut z milijoni zvezd, učinkovalo je name s tako silo, da sem pozabil za trenotek na vse, dom in Benetke, misleč, da živim v bajnih časih kalifa Harum al Radšida in njegovih orijentalno fantastičnih bajk: „tisoč in ena noč“. Iz te prijetne omotice me vzdrami glas prijatelja, vabeč za vožnjo po kanalu. Le nerad sem se ločil od tega čarobnega kraja. (Konec prih.)

a vesel je vendarle na tihem, ko se spomni, da mu bo plemenita trta jeseni bogato poplačala obili trud. A ko gre s prvim žarom mladega jutra zopet v svoj vinograd, vidi tam porezano žično ograjo in v trtju polno nametanega, kot klobuk debelega kamenja! — Bilo je v drugi vasi, kjer je naprosil tamošnjega nadučitelja njegov svak, naj bi šel njegovemu otroku za krstnega botra. A ker je dotični nadučitelj naročnik „Učit. Tovariša“ in ker voli napredne poslance, ker je torej „liberalec“, niso gospod župnik dovolili, da bi bil nadučitelj krstni boter! Da, gospoda, vse to se je resnično zgodilo; in morda bi ne bilo prenapačno, da bi polagoma pozvedeli, koliko takih in enakih lepih reči se je že zgodilo naprednim učiteljem! Potem bomo lahko z mirno vestjo trdili, da je klerikalizem naš največji sovražnik, ki se širi kot kuga po lepih slovenskih deželah, potem bo z nami vred vsak priznal, da je naše stališče, ki ga zavzemamo proti klerikalizmu, edin pravo in edino možno, takorekoč prirodna posledica sistematičnega klerikalnega ruvanja proti nam, našemu ugledu in uplivu! A vsemu takemu in enakemu navalu stoje v bran naši neupogljivi tilniki in bodo stali toliko časa, dokler bo gorela po naših tleh ideja napredka in svobode! Prepričan sem, da nam bodo priskočile končno tudi c. kr. šolske oblasti na pomoč, saj nismo napredni učitelji naposled samo zato na svetu, da bi se lasali s klerikalci, nego v nas živi tudi vera, da imamo tudi zato izpričevala učne usposobljenosti, da se moremo mirno in popolnoma posvetiti svojemu poklicu!

(Konec prih.)

Dopisi.

Kranjsko.

Z Vrhniko. Dne 9. novembra je praznoval naš prezaslužni in vrli gospod nadučitelj in vodja Vinko Levstik 40-letnico svojega službovanja na šolskem polju. Na povabilo g. župana G. Jelovškega in g. učitelja Fr. Stojca zbrala se je vsa vrhniška inteligenca v gostilni Mantova. Bilo je navzočih 58 oseb. Po 7. uri pride g. jubilarant v spremstvu svojih tovarišev, pozdravljen s klici: „Živio Levstik!“

Vrsto napitnic in govorov otvarja g. župan, pozdravljajoč g. slavljence, kateri že 27 let službuje na Vrhniku. Zahvaljuje se navzočim gostom, kateri so se vsi brez izjeme odzvali povabilu ter s tem pokazali, kako globoko spoštujejo gosp. jubilanta in učiteljstvo sploh. Slednjič pozove vse navzoče, da dvignejo svoje čaše v čast g. nadučitelju.

Tovariš g. Stojec objavi nam v kratkih potezah životopis g. slavljence. Gosp. V. Levstik se je rodil 22. januarja 1844 v Sodražici na Dolenjskem. Kot deček je pohajal v domačo ljudsko šolo. Že tu je pokazal posebno veselje do učenja. Potem se je podal v Ljubljano. Tu je dovršil 3 realke. Ljubezen do nežne mladine pak ga je izvabila v učiteljišče. Na tem zavodu je kazal posebno nadarjenost in veselje do godbe. Učiteljišče je dovršil l. 1862. V teku 40 let je služboval na 4 mestih in sicer na Dobravi, v Dobropolji, v Trebnjem in 27 let kot nadučitelj-vodja na Vrhniku

Nadalje popisuje g. govornik žalostne čase ljudskega učitelja v dobi konkordata, katere je moral tudi gosp. slav-

ljence preživeti. Višje šolske oblasti so uvaževale njegovo pridnost in nadarjenost. Podelila se mu je v oktobru l. 1875. nadučiteljska služba na prijazni Vrhniku z letno plačo 650 gld. To je bila v tistem času največja plača na Kranjskem. Izvanredna čast ga je tudi doletela, ko je 6 let opravljal službo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika za okraj ljublj. okolice. Nazadnje povzdigne na čast svojemu ljubljenu voditelju v imenu zbranega učiteljstva in prisotne gospode svojo čašo ter mu zakliče: „Na mnogaja leta!“

Predsednik krajn. šol. sveta g. Jos. Lenarčič napije g. jubilarantu kot neumornemu učitelju in prijaznemu članu družbe. Isto tako tudi proslavlja gosp. sodni svetnik Bogdan Kobal današnjega slavljence kot vzor učitelja — vzgojitelja.

Z ginjenimi besedami se g. slavljence zahvali učiteljstvu, kakor tudi vsem navzočim za izkazano mu čast.

S tem je bil oficijalni del slavnosti končan. Sedaj pak se je razvila neprisiljena zabava, h kateri so mnogo pripomogle lepe pesmice, izvajane od našega vrlega čitalniškega pevskega zbora. Pozno v noči smo se razšli, želeč našemu priljubljenemu g. vodju, da bi še mnogo let zdrav in čil deloval v novem šolskem posloppju, katero se začne prihodnjo pomlad graditi.

R. Z.

Iz krškega okraja. V četrtek dne 27. novembra ob 10. uri zjutraj bode hospitacija v Št. Jerneju. Nastopi učitelj gosp. Ant. Kadunc v III. razredu, 4. šol. leto. Predmet „Pes“ po 100. števil. Josin-Ganglovega Berila. — Cenjene gg. kolegije in kolegi, ki se mislijo hospitacije vdeležiti, blagovolijo naj tamošnjemu šolskemu vodstvu pismeno naznani, ali se vdeležijo skupnega obeda, da se potrebno pravočasno zamore ukreniti. —

Resnici na ljubo bodi mimogrede omenjeno, da je bil naš občečislani nadzornik g. L. Stiasny v „Slov. Narodu“ z dne 12. novembra po krivici napaden. Glavni predmet udeležitve je bila hospitacija na Raki. Raka se je izvolila zato, ker se je tam letos otvorila lepa nova šola, ki naj bi si jo učiteljstvo ogledalo. Prišlo nas je 42 učiteljev in učiteljic, le našemu nadzorniku na ljubo, da si zopet enkrat sežemo prijateljski v roke. Jako ga je veselilo, da nas je toliko prišlo, ker Stiasny ljubi kolegijalnost čez vse. — Kaj smo se brigali, ali smo v klerikalni ali liberalni gostilni, da smo le bili pod streho, veseli v prijaznem razgovoru. Nadzornik je pač tja krenil, kjer nas je večina ostala. Mi niti kake druge gostilne videli nismo. Največja oslarija je pa ta, da nas je nadzornik „komandiral“ v gostilno. Dandanes se zavedno učiteljstvo ne da več komandirati, ker si je v svesti, da spolnuje vestno svoje dolžnosti.

Ker imamo tudi v Št. Jerneju letos novo, krasno štiri-razredno šolo, smo se na Raki domenili, da naj bode prihod. hospitacija v prijaznem Št. Jerneju. — Kakor se nadzornik Stiasny za nas vedno poteguje in se tudi v prihodnje bo, tako stojimo tudi mi učitelji za njega kakor en mož. — Kar se tiče tovariša Lundra & comp., naj se pa brani, kakor mu drago. Le toliko bodi rečeno, da pravni, vlačiti umazano perilo na beli dan, ker s tem vdari se ves stan. Učimo se od duhovščine solidarnosti in molčečnosti. Ti znajo pač svoje napake svetu dobro zakrivati. Končno pa jako dvomimo, da bi oba članka „Slov. Naroda“ izhajala iz učiteljskega peresa.

Iz litijsko-krškega okraja. (Konferenčno poročilo c. kr. okr. šol. nadzornika Ljud. Stiasnega.) (Dalje.)

Pravopisje.

Da se dosežejo dobri uspehi v pravopisju, paziti se mora na pravilen izgovor, pravilno ponovilo in pravilen predpis

na tablo. Vse kar se začetkoma piše, se mora razdeliti in čitati. Vaditi se morajo vendar učenci ne samo v prepisovanju, temveč tudi v pisanju po diktatu, po posluhu ali na pamet. Te vaje so sicer začetkoma težavne, a so za otroke zelo koristne, ker omogočijo otroku najsigurneje in najhitreje do samostalnega pisanja. Zato pa tudi zaslužijo največjega ozira. Kako se morajo obravnavati vaje po posluhu, seznanili so se mnogi od vas pri hospitaciji v Višnji Gori dne 3. julija t. l. Drugi naj pa pridno rabijo Mann-Czermak: Methodik der Elementarklasse, kjer so te vaje dobro raztolmačene.

Spisje.

Pri spisnih nalogah se vezbajo učenci, da svoje misli pravilno zabeležijo. Za te naloge nam dajejo vsi predmeti potrebno snov. Naslanjati se morajo namreč na v drugih urah pridobljeno gradivo, tako tudi na realije. Zato se ne smejo spisne naloge posebno obravnavati, temveč se mora večinoma to uporabiti, kar smo se naučili. Na ta način je pouk tudi bolj zanimiv.

Spisne naloge se morajo tudi datirati in podpisati. Zelo važno je, da se učenci dobro naučijo pisati svoje ime, zato se morajo mnogokrat vaditi v pisanju podpisa in tako tudi končno na brezčrtan papir. Pred nalogo je postaviti tudi tekočo številko. Učitelj mora spravljeni vse zvezke vsega leta ter jih nadzorniku predložiti. Vsak teden se mora popraviti vsaj ena naloga. Pomote more učitelj samo naznačiti, ne pa sam popravljati. Učenci morajo pisati popravek, ki se mora pregledati. Večje hibe naj si zapiše učitelj v poseben zvezek ter naj jih skupno obravnava. Mnogokrat n. pr. pri domačih nalogah naj se popravi razredoma. Priporočam za spisje Frischevo navodilo „Der Aufsatz in der Volksschule“.

Toda učenci morajo v šoli v prvi vrsti izdelovati to, kar se bo pozneje v vsakdanjem življenju od njih zahtevalo. Zato je pa tudi zelo važno, da se učenci naučijo pisati pisma, posebno pa naslove. Za pisma rabimo kratke korespondence. Tudi se morajo naučiti, kako pošiljati denar po pošti in kako blago. Pisati pa morajo pisma in se naučiti, kako se pošilja denar ali blago, na prav format. V ta namen priporočam Šerberjeve poštno tiskovine za šolsko uporabo.

Končno naj se koncentrirajo poslovni dogodki, n. pr. 1.) Tvoj oče piše prijatelju, da mu kupi to ali ono (dopisnica ali pismo); 2.) Prijatelj, pošlje zahtevano (račun, odgovor prijatelja, poštna spremnica); 3.) Tvoj oče se zahvali in pošlje prijatelju denar (pismo, poštna nakaznica).

Pouk družega deželnega jezika.

Kako je postopati pri poučevanju družega deželnega jezika, govoril sem že obširneje na šolah, kjer se poučuje nemščina. Tudi je bila v tem oziru hospitacija na ljudski šoli v Zagorju dne 6. novembra t. l. Ponavljam pa: Najboljša metoda v priučevanje tujega jezika je analitično-direktna. Ker so vpeljane na naših šolah že večinoma Schreiner-Bezjakove nemške vadnice, se mora učiteljstvo na teh šolah dobro s to metodo seznaniti. Radi tega morajo pridno čitati: Anleitung zum Gebrauche des I. und II. deutschen Uebungsbuches. Priporočam tudi v študiranje izboren članek: O metodiškem postopanju nemščine v I. in II. razredu slovensko-utrakvističnih gimnazij od prof. A. Štritofa iz leta 1892 in 1893, znak, da ta metoda tudi pri nas ni tako mlada, kakor nekateri domnevajo.

Številjenje.

Ako v katerem predmetu, potrebno je v prvi vrsti postopanje v številjenju korenite preosnove. Glavne hibe so:

brezmiselno drvenje, prekratka obravnava temeljnih pravil, pretežke knjige, pretežke naloge, premalo ozira na praktične potrebe. Osebito knjige: eno- in četverorazrednice imajo iste. Tudi nič ne de, ako se ne vzame vsega, se pa izpusti, potem se gre pa dalje. Tako imajo v nekaterih jednorazrednicah učenci računice: III. stopinjo, dočim še niso zanesljivi v najjednostavnejših računih. Tudi tu velja: ne mnogo, a to dobro. Pred vsem morajo priti temeljni elementi v popolno last učencev. Pri posamezni obravnavi se je ozirati na formalne stopinje ter na nazor. Paziti je tudi vedno, da ves razred sodeluje. Pri ustnem številjenju mora veljati vprašanje vedno vsemu razredu, a tudi pri pismenem številjenju se moramo mnogokrat prepričati, da učenci ne prepisujejo brezmiselno. Zato mora, ko učenec računi na tablo, vsak učenec v klopi vsak hip znati nadaljevati. Učenec v klopi naj pri tem sedi dalje ter naj računi v zvezek, a učenec pri tabli piše za njim na tablo. Učenci se morajo tudi navaditi, da znajo gladko uporabno nalogo ponoviti. Dalje se morajo navaditi nalogo dobro sklepati, ne da bi jim učitelj pomagal, ker le tako bodo imeli od tega pouka mnogo koristi v praktičnem življenju, ko jim ne bo več stal učitelj na strani.

Definicije niso važne, zato odpadejo. Učenec mora znati množiti, ne pa definicijo: kaj se pravi množiti. Ptujke: suma itd. se ne smejo rabiti. Pred vsem naj se navadijo učenci glavna važna pravila, okrajšave naj se le redko obravnavajo. Učenci naj se navadijo dobro malo naštevanko, potem šele večjo, ki pa lahko odpade.

Kako se obravnava naštevanka po formalnih stopinjah, seznanili ste se pri učnem nastopu lanskoletne okrajne konference. Glavna stvar je vendar, da se mnogokrat navaja.

Natančno se morajo obravnavati tudi denarji, mere in sicer z lastnim tehtanjem in merjenjem. Kako se to obravnava nazorno, pouči se vsak lahko v Gauby: Der Rechenunterricht der Elementarclasse.

Uporabne naloge morajo biti praktične in ozirati se je vedno na krajevne razmere. Učitelj mora imeti tržni cenik ter ga mora pridno uporabljati. Tudi se morajo obravnavati uporabne naloge po formalnih stopinjah in sicer na večrazrednicah v vseh razredih jednako. Tudi v prvem razredu se morajo obravnavati v pravi obliki, ker se drugače pozneje težko navadijo na to obliko. Dispozicija je zato najboljša ta: 1.) Stavi se naloga. Gladko ponovilo te naloge. 2.) Razstavljanje iste. Stvarna razlaga, ako je v razumevanje naloge potrebna. 3.) Dobi se računski način. 4.) Izvršitev naloge. 5.) Jezikovno formuliranje naloge.

Omenil sem že, da se rabijo sedaj za številjenje pretežke učne knjige. Osebito je pretežka Močnikova računica za 1. šolsko leto. Po tej knjigi se namreč obravnava prehitro v vseh 5 številničnih računih, zato nastane osebito pri slabejših učencih zmešnjava. Hvaležni moramo torej biti profesorju A. Černivcu, da je izdal novo računico, po kateri se bodo dosegli veliko večji uspehi. Po glavnem navodilu od ložjega do težjega se bodo vadili učenci odslej v predočevanju števil ter v prištevanju in odštevanju do 10 in nadalje od 10 do 20. Glavna stvar je nazor vsakega števila, zato tudi razstavljanje na vsemožne načine po Grube-Močnikovi metodi odpade. Ko učenci znajo dobro sošteti in odšteti do 20, nekako proti koncu leta, prične se z množenjem. Delitev in meritev odpadeta za prvo šolsko leto.

Števila se tudi veliko bolj nazorno predočujejo učencem. Pojem desetice za prvo šolsko leto odpade. Učenec mora znati, koliko je deset, ne pa, da je to ena desetica.

V II. šolskem letu se prične po Črnivčevi računici s prištevanjem, dopolnjevanjem in odštevanjem v številnem krogu do 10, dalje od 10 do 20. Končno se urijo učenci 2 in s številom 2. Potem se pa takoj začne obravnavati nazorna tvoritev števil do 100. Ko si predstavljajo učenci vsa števila do 100, vadijo se v prištevanju, dopolnjevanju, odštevanju in množenju golih desetice. Za naštevanko z 2 vadijo se torej učenci z naštevanko z 10, potem s 5, dalje s 3, potem s 6 in 9, potem s 4 in 8, a končno s 7. Ko učenci znajo dobro sošteti, odšteti in množiti do 100, prične se z merjenjem in deljenjem.

Že iz tega kratkega osnutka je razvidno, kako izborna sta sestavljeni A. Črnivčevi računici 1. in 2. zvezek. Zato so se preskrbele za vse šole te računice, da se z novo metodo scznani vsak že v počitnicah. Zelo olajševalno k poučevanju po Črnivčevi metodi bode to, da izide že v jeseni „Navodilo k Računici 1. zvezek“ in sicer z mnogimi učnimi slikami.

Dokler ne izidejo nadaljne Črnivčeve računice, rabiti bomo morali pri učencih višjih šolskih let še vedno Močnikove računice. Ponavljam pa zopet: malo, a to dobro. Posebno v enorazrednicah naj se ne urijo učenci mnogo v številih nad 1000, ker to nima posebno praktičnega pomena. Pač se lahko pri mehničnem računanju rabijo tudi števila nad 1000, toda pri uporabnih nalogah naj se redko prestopi število 10.000 navadno pa samo do 1000. Tudi v desetinskih številih rabimo večinoma števila le z dvema decimalnima mestoma.

Napačno je tudi, da se nekateri učitelji še vedno držijo pretesno knjige, oziroma da jo rabijo tudi v šoli učenci vedno pri ustmenem in pismenem številjenju. To je posebno pri začetnem pouku napačno, ker se učenci naučijo hitro računske zaključke na pamet. Tudi je pozornost učencev vedno večja, ako nimajo pred seboj knjige. Knjigo naj ima večinoma le učitelj, še boljše je pa, ako mu služi le za pripravo.

Iz tega pa zopet sledi, da se držijo lahko že vsi učitelji po novi Črnivčevi metodi tudi že v prihodnjem šolskem letu, ako tudi še ne bodo vpeljane na vseh šolah nove Črnivčeve računice. Ponavljam še enkrat: učiteljstvo naj se seznaní že v počitnicah z novo Črnivčevo metodo.

Drobci naj se obravnavajo le toliko, da učenci dobro poznajo njihov pojem ter da znajo pozneje jih preračunati v desetinska števila. Končno naj se učijo učenci izračunati obresti, procente itd., toda po sklepih brez vsake teorije.

Zemljepisje.

V zemljepisnem pouku se najmanj mora zahtevati, da naj ne bode učenec v svoji občini tujec, zato se mora ožja domovina in pozneje očetnjava temeljiteje obravnavati kakor ptuje dežele. Gore svoje ožje domovine mora poznati po imenu, visočini in legi, potoke in reke po izvirku in izlivu. Zato je pa tudi neobhodno potrebno, da vsak učitelj sam prav dobro pozna svoj šolski okoliš. Da ga mora, kakor hitro je možno, prehoditi in ga natančno ogledati, je samoumevno. Da pa zamore določiti visokost gora, da se zamore dobro orijentirati, mora imeti vsaka šola specialni zemljevid, na katerem je dotična občina. Učenec naj pa ima tudi splošen pregled svoje domovine in monarhije že iz zanimanja zdravega patrijotizma. Razven tega mora biti učenec zmožen spoznati se na zemljevidu. Pridobiti si tudi mora nekoliko ročnosti v primerjanju velikosti dežel in oddaljav.

V matematičnem pouku naj se doseže, da se učenci zamorejo orijentirati po stanju solnea, da se zanimajo za dogodke na nebu, da vedo nekoliko o velikosti zemlje itd. Pouk

moramo vendar tako uravnati, da učenci sami delajo, primerjajo, opazujejo, iščejo. Tako morajo učenci, ako se obravnavajo lunine spremembe, luno opazovati cel mesec.

Smoter v zemljepisnem pouku se pa trajno le doseže, ako se učenec formalno dobro uri, ako to malo prevlada ter se mu vzbudi živahno in trajno zanimanje za zemljepisne stvari. Zato je popolnoma brez vsake koristi, ako od učencev zahtevamo števila prebivalcev mest in dežel ali pa velikosti dežel, ker jih itak pozabijo. Primerjajo naj se raje mesta itd. n. pr., da se pove učencem, da je Dunaj 30krat večji ko Ljubljana itd. Tudi imenujmo le taka krajevna imena, ki se zamorejo imenovati kot značilne individije posameznega razreda torej: kraje, kjer križajo železnice, kjer se pridobiva premog, kjer je živahna industrija, kjer so toplice, kraje, ki se odlikujejo s svojo rodovitnostjo ali s svojimi krajevnimi krasotami. Tudi je dandašes važneje vedeti za kraje, kjer se križajo železnice, kakor za kraje, ki niso ob živahni cesti. Zato seznanimo učence v prvi vrsti, kako je potovati v sedež okrajnega glavarstva, sodišča in davkarije, dalje v Ljubljano, pozneje v Celovec, Zagreb in na Dunaj.

Ko so se bili seznanili učenci z ožjo domovino in okoličico, obravnava se potem okrajno glavarstvo, oziroma okrajno sodišče. Vendar ta obravnava ne sme biti natančna, ker naše okrajno glavarstvo nima nobene zemljepisne celote ter ker mnogokrat niso prebivalci kakega kraja, osobito, ako so na periferiji, z mnogimi drugimi kraji skoro v nobeni dotiki. Tako pridejo malo v dotiko prebivalci levega brega Save z onimi v višnjegorskem sodišču, kakor tudi ne zadnji s prvimi.

Da bi se pa morali učenci učiti imena občin le radi tega, ker so v tem okrajnem glavarstvu ali pa imena krajev, kjer so šole, se mora popolnoma zavreči, ker se s tem obteži le nepotrebno spomin in se ne pridobi novih pojmov in nazorov.

Ko se je obravnavala temeljiteje domovina, koračimo k očetnjava. Tu pa zopet zadostuje, da se učenci spoznajo v velikosti in smeri ter da vedo od vsakega gorovja le eno goro. Potem se obravnavajo vode vsakega gorovja in dežele, katere obsega. Od ene skupine Kras, Alpe, Sudeti se pride k drugi. Tako se dobi splošen pregled države. Šele ko se je obravnavala naša država, preide se k Evropi in k delom sveta itd. — ako k temu dopušča čas. Hoditi pa obratno pot radi tega, ker so v knjigi berilni sestavki v tem vsporedu, se nikakor ne more priporočati. V prvo se učitelju ni treba držati reda, ki je v knjigi, temveč jih učitelj sam vrsti z ozirom na svoje učno postopanje, z ozirom na letne čase itd. Zapazil sem pa tudi pri analitičnem postopanju, da so se celo na enorazrednici spoznali učenci na zemljevidu Evrope bolje, ko na zemljevidu Kranjske dežele, kar je vsekako dvomljive vrednosti.

Kakor vsak drug pouk, mora tudi zemljepisni pouk biti nazoren, zato se morajo seznaniti učenci z zemljepisnimi objekti posebno pri začetnem pouku z neposrednim nazorom t. j. na sprehodih in izletih. Razven tega naj učitelj od učencev zahteva, da si na potu v šolo dobro ogledajo vso okolico.

Zemljepisni pouk pa ne sme samo kazati ptuj svet v krasnih barvah, temveč mora pred vsem skrbeti, da vzraste v učencih ljubezen do doma, do domovine in države. Zato je pa tudi pouk doma zelo važen in eden najgotovejših in vstrajnejših sredstev, da vzgojimo v učencih zdrav in močen patrijotizem.

Priporočam znano Orožnovo navodilo ter G. Rusch: Methodik des geographischen Unterrichtes. Prav dobra priročna

knjiga za učitelja pri pouku Kranjskega je Fr. Orožna: Vojvodina Kranjska.

Zgodovina.

Za pripravo k temu pouku bode učiteljem prav dobro služila od „Šolske Matice“ v Realni knjižnici izdana „Zgodovinska učna snov za ljudske šole,“ katere je vendar izšel šele prvi del. Ko bode izšla vsa zgodovinska snov, ne bo več potreba posegati učiteljem po tujih knjigah.

V ljudski šoli ne smemo jednostransko težiti na izobrazbo razuma, temveč ob enem tudi na čuvstvo in voljo. Znameniti španski filozof Jackes Baalmes pravi: „Zakaj vendar ne uplivajo učitelji bolj na voljo, kot na razum in na spomin? Koliko moči je zakopanih, ker je bila volja zakopana.“ Da to dosežemo, ne smemo gledati na materijalno izobrazbo, temuč na formalno, t. j. da učenci razumejo, kar so se učili. V mnogih šolah boljši učenci, osobito učenke kaj gladko pripovedujejo zgodovinske povesti. Največkrat pa se lahko prepričamo, da so se brez miselno naučili na pamet. Tak uspeh je dvomljive vrednosti. Zato se mora zahtevati od učencev, da pripovedujejo prosto, kar so se naučili, oziroma kar so si zapomnili.

Pred vsem pa moramo učencem razjasniti sedanji čas, kajti šele potem zamorejo učenci razumeti stari vek. Sedanjost je pa tudi za učenca veliko večje važnosti kakor pa Solon in Krez ali Leonida s Spartanci pri Termopilah itd. Najbolje je, da se vzame za središče sedanjega zgodovinskega pouka naš presvitli cesar Franc Jožef I. Ko se sedanjost učencem dobro razjasni, preidemo na leto 1848, potem na Napoleonske vojske itd. Pri nasprotnem postopanju prav rad učitelj obširno obravnava stare Grke, Rimljane itd., tako da za sedanjost, ki je za učenca vendar bolj važna in zanimiva, ostane le malo časa. Zgodi se pa tudi, da učitelj do sedanjosti niti ne pride. Dandanes se po pravici povdarja aktualnost v naših časopisih in tudi v višjih šolah se zapazuje že to stremljenje. Zato se moramo pred vsem učitelji v ljudski šoli nanj ozirati.

Pred vsem se moramo ozirati na domačo zgodovino, na zgodovino naše vladarske rodbine, potem šele na zgodovino ptujih dežel. Zgodovinski pouk mora biti v prvi vrsti šola domovinskega čuta in požrtvovalnega patriotizma. Da se na to oziramo, je tem bolj potrebno, ko v zadnjih letih buta brezdomovinska demokracija v stebre naše kulture. Priporočam G. Rusch: Methodik des Unterrichtes in der Geschichte.

Prirodopisje.

Kako se je razvijala metoda pri prirodopisnem pouku, nam zanimivo opisuje J. Koprivnik v Pedagogijskem letopisu naše dične Šolske Matice. Pri tem pouku je glavna stvar, da učenec prirodo prav spozna in ceni. Prirodopisje namreč ni več opisovalna veda, temveč je postala zgodovina prirode, ki se trudi zaslediti, kako postajajo, kako se razvijajo, kako žive, kako preminevajo prirodine. Skrbeti moramo pa v prvi vrsti za dobra učila, ki so v tem pouku prepotrebna, kajti brez nazornega sredstva bi se pravzaprav ne smela opisati nobena žival. Ako je le možno, rabijo naj se žive živali, saj disciplina radi tega ne trpi mnogo. Žive živali, kakor n. p. krta, zapremo tudi lahko pod veliko steklo, pod katero je zemlja, da nam kaže svoje umetnosti pri kopanju.

Vsak učitelj si pa tudi v tem oziru sam lahko brez posebnih stroškov nabavi lepo zbirko. Tako lahko nabira dele živali, n. pr. rogove od domačih živalij, noge srne, prešiča, zajca, mačke, psa itd. Lahko se tudi dobijo kosi kože raz-

ličnih sesalcev, dalje ščetine prešiča, bodice ježa itd. Kače, črvi itd. se spravljajo najbolje v špirtu. Učenci so morajo pa tudi navajati, da sami opazujejo. Zato pustimo nekoliko zrn pšenice kaliti v šolski sobi na krožniku, da učenci opazujejo potem, kako se razvija zrno v rastlino. Ravno tako pustimo gosenco se zabubiti in spremeniti v metulja.

Ako nimamo živih ali nagačenih živalij ali pa živalij v špirtu, skrbeti moramo za dobre podobe, ki morajo prinašati živali v odnošajih, v katerih so z naravo z značilnim svojstvom. Prav dobre podobe so Lehmann-Leutemann Tierbilder, 6 tabel 10 K 80 h. Tudi so te table zadostno velike, dočim so bile starejše veliko premajhne.

(Dalje prih.)

Društveni vestnik.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je zborovalo v nedeljo, dne 9. novembra t. l. v Šmarji. Radi neugodnega vremena se je zborovanja vdeležilo samo 12 udov. Dva tovariša iz rogaškega okraja sta svojo odsotnost pismeno opravičila. Kot dobrodošli gost je bila navzoča tudi gdč. Ida Sumrova iz Št. Vida.

Tov. Strmšek je prečital razne zanimive in poučne podatke iz knjige „Eine Schulreise und was sie ergeben hat, v. Hans Trunk“ ter je to knjigo, ki se nahaja tudi v učiteljski knjižnici šmarskega okraja, prav toplo priporočal v čitanje.

Razgovarjalo se je o dopisu štaj. „Lehrerbunda“, v katerem se poslednjikrat apeluje na učiteljstvo, da naj ne pusti glasila „Schul u. Lehrerzeitung“ vsled prepričlega naročevanja propasti in v katerem se društvo pozivlja, da mu do 20. decembra t. l. naznani vse one svoje ude, ki se zavežejo naročiti na omenjeno glasilo ter v katerem se končno opozarja, da vsak, kdor ni naročnik na glasilo, glasom pravil tudi ni več ud „Lehrerbunda“. Društvo je na stališču, da njega udje napram društvu niso zavezani biti ob enem naročniki na „Lehrerbundovo“ glasilo. Od navzočih je bil samo eden za obvezno naročevanje „Lehrerbundovega“ glasila. Nenavzoči se pismeno povabijo, da se o tej zadevi izjavijo.

Tov. Ferline se oglasi k besedi o načinu dopisovanja v naše stanovske liste, naglašujoč, da mu je dal k temu neposredni povod dopis „Kaj pa to pomeni?“ v 27 šte. „Učit. Tovariša“ ter prečita ta dopis, kakor tudi dotično izjavo uredništva v 29. šte. in svoj tozadevni dopis v 30. šte. „Učit. Tov.“, ter po stvarnem utemeljevanju stavi nastopno resolucijo:

„Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo, zborujoče dne 9./XI. 1902 v Šmarju pri Jelšah, izjavlja, da najostreje obsoja vsak v učiteljskem listu tiskan napad na katerega si bodi člana učiteljskega stanu in da je ogorčeno nad notico „Kaj pa to pomeni?“ v šte. 27 letošnjega „Učit. Tovariša“ gledé na njeno celoto, pred vsem pa v posameznem nad tem, kar je v isti naperjeno proti nadzorniku g. Supanek-u.“*)

Tej resoluciji se je namesto besedila „glede na to“ itd. do konca predlagala nastopna izprememba: „ter smatra obisk nadzornika g. Supaneka pri g. Jurkoviču kot osebno zadevo in obžaljuje, da se je isti izrabil s strankarskega stališča.“ Ker sta dva uda poprej odišla, ostalo jih je še samo deset. Od teh so glasovali štiri udje za prvotno, trije pa za izpremenjeno resolucijo, dočim trije niso glasovali ne za prvo, ne za drugo.

Prihodnje zborovanje se vrši v nedeljo, dne 1. februarja prih. leta.

*) To resolucijo priporočamo našim sodrušnikom v uvaževanje in ravnanje. Nastopajmo raje s pozitivnim delom. To bo učiteljski ugled bolje povzdignilo, kakor pa osebni napadi. Ured.

Vestnik.

Za učiteljski konvikt. Gosp. Ferdo Wigele Staritrg pri Rakeku 3 krone, nabrane pri odhodnici g. Fr. Irowetza, blagajnika graščine „Šneperk.“ — Gosp. Franc Klinar umirovljeni učitelj v Ljubljani 3 krone. — Hvala!

Osobne vesti. Gdč. Ema Zarlijeva je imenovana za pomožno učiteljico na štirimrazrednici v Šiški. — V ormoški okrajni šolski svet je za ostalo dobo kot zastopnik učiteljstva izvoljen g. Erno Slanc, nadučitelj pri Sv. Bolfanku pri Središči. Začasnim šolskim voditeljem pri Svetinjah designiran je g. Simon Bezjak, učitelj Tomaževski. Učiteljem sta imenovana gospod Janez Najžar, c. in kr. kadetni narednik za Središče, gosp. Milozvan Sprager, izprašan učiteljski kandidat za Sv. Bolfank pri Središči.

Umrli je v bolnišnici v Ljubljani Ljudmila Černe, bivša učiteljica na Raki na Dolenjskem, hčerka urarja Černeta. Rahla ji zemljica!

Hospitacija. Dne 27. t. m. ob 8. uri dop. bo v V. razredu II. mestne deške šole v namen hospitacije učni posku Poučeval bo učitelj Ivan Bernot o „ogljikovi kislini.“

Izpit za pouk gluhonemih sta napravila pred komisijo v Lincu gospoda učitelja Anton Arko in Frančišek Grm.

Zasebna dekliska šola v Lichtenthurnovem zavodu se je razširila v osemrazrednico.

Samomor pred poroko. V Karlovi cerkvi na Dunaju so čakali zbrani svatje na poroko učitelja Schusterja s hčerjo bogatega stavbenika. Točno ob napovedani uri pa pride sel sporočit, da se je ženin ustrelil. Samomor je storil, ker mu je tašča branila, obdržati pri sebi svojo mater.

„Knjižnica za mladino“ je zakasnela deloma radi z delom preobloženega g. urednika, deloma radi prevelikega posla v tiskarni. Izide pa krasna dvojnata knjiga v decembru.

Zahvala. Povodom štiridesetletnice mojega delovanja na ljudskošolskem polju se mi je izkazalo na meni prirejenem častnem večeru od strani tukajšnjega slav. občinstva toliko simpatij in pristrčne naklonjenosti, da se čutim obvezanega, izrekati mnogobrojnim vdeležencem prirejene slavnosti, osobito pa prespoštovanemu gosp. županu in občinskemu zastopu, slav. krajnemu šolskemu svetu, c. kr. uradništvu, preblag. gospem in gospicam, slav. čitalniškemu pevskeemu zboru za krasno petje, svojim ljubim tovarišem in tovarišicam in sploh vsem, ki so se me o tej priliki prijateljsko spominjali, tem potom svojo najpristrčnejšo zahvalo.

Vrhnika, 12. novembra 1902.

Vinko Levstik, šolski vodja.

Pomanjkanje stanovanj v Ljubljani. Vkljub temu, da se v Ljubljani toliko zida, primanjkuje srednjih stanovanj na vseh koncih in oglih, kar se je zlasti v tem selilnem terminu pokazalo. Okolu deset družin ni moglo nikjer stanovanja dobiti in so bile prisiljene vtakniti se v razne kote za silo. Nekaj teh, zatem pa dvanajst deložiranih je dobilo ob nekod zavetje, največ jih je seveda se zateklo v poslopje nemškega viteškega reda (Križanke), kjer so nastanjene v bivših sodnijskih dvoranah in pisarnah, liki poljski begunci. Ko bi se nekateri gospodarji držali mestu luksusa bolj praktične strani, bilo bi za Ljubljano — bolj umestno. Če prištejemo k tem razmeram še trške draginje na trgu — eno jajce stane 5 kr. in seženj drv 9 gld.! — imamo za to zimo lepo mizerijo na mizi! To občuti posebno še učiteljsvo.

„Katholischer Schulverein“. V dvorani glasbenega zavoda je imel razupiti „Katholischer Schulverein“ svoje glavno zborovanje. Povabljeni so bili vsi ministri, prišel pa ni nobeden. Nuncij Taliani je zborovalce zagotavljal, da ima papež prav posebne simpatije za to društvo. Znani dr. Porzer je prorokoval, da bo sčasoma večina nemških poslancev krščansko socialna in da se tudi doseže cerkveno nadzorstvo nad šolo, tembolj, ker ima društvo

v osebi prestolonaslednika nadvojvode Franca Ferdinanda krepkega pospešitelja svojih smotrov. Princ Alojzij Liechtenstein je dejal, da se klerikaleci ne smejo zadovoljiti z zmago, ampak jo morajo izkoristiti. Zlasti mej učiteljstvom morajo gledati, da zatro vse tiste, ki niso krščanski socialisti. Konečno je škof dal zborovalcem papežev blagoslov.

Adamov rojstni dan. O rojstnem dnevu našega pradede Adama so se teologi srednjega veka prepirali, ne da bi bili prišli do kakega gotovega zaključka. Sedaj pa slednjic vemo prav natančno, kedaj je bil rojen, oziroma ustvarjen prvi človek. Sir John Lightfoot, podkancelar cambriske univerze, je porabil 15 let svojega življenja v to, da je izračunal datum Adamovega rojstva. Primerjal je neizmerno število biblijskih in drugih knjig in starih koledarjev ter s pomočjo najtežjih proračunanj dospel do zaključka, da se je Adam rodil 23. oktobra leta 4004 pred Kristovim rojstvom in sicer ob 9. uri zjutraj. Hvala Bogu, sedaj smo torej z Adamom na jasnem! Sir Jon Lightfoot pa bi nam ustregel, da bi nam izračunal tudi rojstni dan prababice Eve, da nam bo potem na podlagi teh dat mogoče sestaviti rodovno drevo kar od prvih staršev pa do današnjih dni.

O človeškem življenju. Stan vpliva jako veliko na življenje človeka. Jedna najstarejših tozadevnih preiskav pride od Casparja, ki je 10.000 ljudi preiskal. Prišel je do sledeče tabele: 70. leto so dosegli: od 100 teologov 42, od 100 kmetov 40, od 100 višjih uradnikov 34, od 100 trgovcev 35, od 100 vojakov 32, od 100 nižjih uradnikov 32, od 100 advokatov 29, od 100 umetnikov 28, od 100 učiteljev 27, od 100 zdravnikov 24.

Izjava.

Slovensko učiteljstvo gradiščanskega okraja je dne 6. t. m. o priliki učiteljske konference podalo sledečo izjavo:

Blagorodni gospod

F. Finžger, c. k. okrajni šol. nadzornik.

Podpisani učitelji gradiščanskega okraja, zbrani dne 6. t. m. v Gradišči, izražajo svoj stud in ogorčenje nad neopravičenimi napadi nekaterih časopisov na Vašo častito osebo ter Vam izrekajo polno zaupanje, ker je Vaše delovanje kot šolski nadzornik pravično, vestno in nepristransko.

(sledí 10 podpisov.)

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1991.

Kranjsko.

Na enorazrednici v Selcih pri Šumbergu je razpisana služba učitelja-voditelja v stalno nameščenje. Plača postavno določena, stanovanje prosto.

Prošnje vlagati je do 25. novembra 1902 pri c. k. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovem.

C. k. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 31. oktobra 1902.

Zl. 1803.

An der zweiklassigen Volksschule in Obergrass, an der in einer Klasse in deutscher, an der anderen in slovenischer Sprache unterrichtet wird, an der aber in beiden Klassen die zweite Unterrichtssprache einen obligaten Lehrgegenstand bildet, wird die Oberlehrer- und Leiterstelle zur definitiven Besetzung mit einer männlichen, die andere Lehrstelle zur definitiven oder provisorischen Besetzung mit einer männlichen oder weiblichen Lehrkraft mit den sistemisierten Bezügen ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 12. December 1902 beim k. k. Bezirksschulrate in Gottschee einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Gottschee, am 8. November 1902.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četr leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.